



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

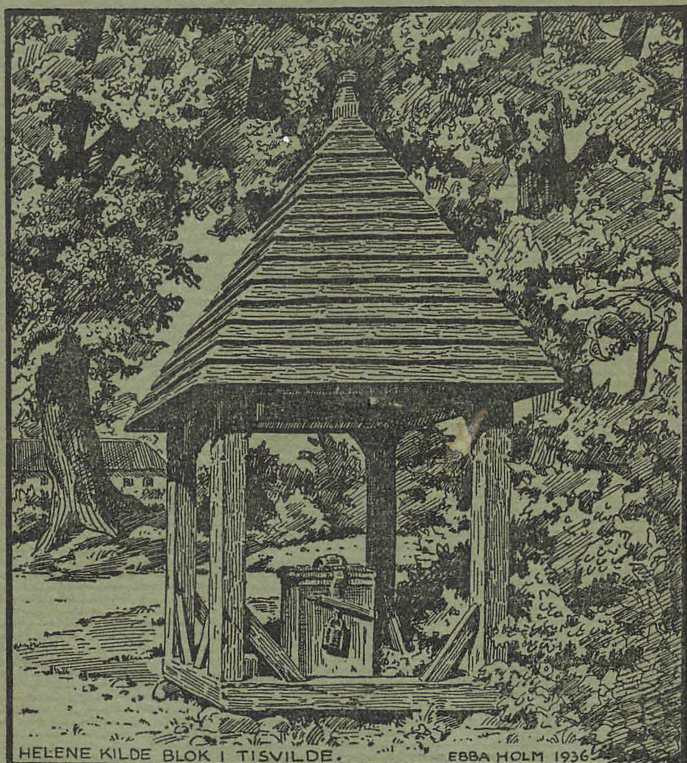
### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# Vejbj = Tibirke Egnen

## TISVILDE HEGN



HELENE KILDE BLOK I TISVILDE.

EBBA HOLM 1936

Dit Hjerte glemme ej at give Herren Ere ~  
Og hvad din Haand formaar til dette Sted at bære  
Af hvad Værdi det er, i Guld, i Sølv, i Penge,  
Deraf faar Kirken sit og Kelten, de lom trænge.

# Tisvilde Hegn

— Danmarks mærkeligste skov

Af *P. Chr. Nielsen*, Skovhistorisk Selskab.

Egnen ligger i den del af Danmark, hvor landet siden sidste istid har hævet sig. Arresø og Søborg Sø har således tidligere været fjorde, og i selve Tisvilde Hegn findes stejle skrænter, der er rester af gamle strandvolde. Den højereliggende del af Hegnet ligger altså på moræneflade, mens resten og det meste af Asserbo og Liseleje plantager ligger på hævet havbund.

Flere steder i Tisvilde Hegn findes kæmpegrave, der viser, at egnen har været beboet i oldtiden. Navnet Tisvilde tydes som Tyr's væld, og Tibirke som Tyr's birkelund.

Sidstnævnte stednavn får os til at tænke på skovene, og man må forestille sig, at størstedelen af egnen oprindeligt har været dækket med skov. Skovene har i det mindste holdt sig til ind i middelalderen, og det kan nævnes, at Asserbo, efter at det en kort tid havde været kloster for de franske kartøjsermunke, i 1182 skænkedes til Sorø Kloster med »skove, enge og græsgang«. Senere kom Asserbo i familien Oxes og derefter i Laxmands eje, indtil det 1560 kom under kronen ved et af Frederik II's mange mageskifter.

Omtrent på samme tid begynder sandflugten, der snart skulde gøre landet til en ørken.

Landsbyen Torup, der hørte under Asserbo, havde oprindeligt 16 gårde. I skødet, der blev udstedt i forbindelse med mageskiftet opgives 12 gårde. I lensregnskabet for 1583 opgives kun 9 gårde. I 1593 kaldes selve hovedgården Asserbo kun en liden gård, der omtrent på dette tidspunkt måtte forlades på grund af sandflugten, og landsbyen Torup har nu kun 6 gårde tilbage. 1658 er Torup helt forsvunden. Mindet om den eksisterer endnu i navnet »Toelt Gadekær«, der betegner en nu skovbevokset lokalitet i den sydøstlige del af Tisvilde Hegn.

1641 indberetter lensmanden på Kronborg, at Tisvildes marker er ødelagt af flyvesandet. 1647 besøger vor kendte oldforsker og naturkyndige Ole Worm sandflugten og beretter, at den lille skov ved Tisvilde helt er ødelagt af sandflugten, at mange træer er »slet forraadnede«, andre har endnu grøn top over sandbjergene, der er så høje og løse, at Worm, trods sin gode stok, ikke kan komme mere end en fjerdedel op ad skrænten.

1695 rager kun tre træer op over sandet i Tibirke Præsteskov, og i skovfortegnelsen af 1699 hedder det om Tibirke Bøgelund, at den er meget fordærvet af sand.

Ved matrikuleringen 1683 var Tisvildes hartkorn sat til 48. I 1703 nedsættes det til 27.

Man forsøgte vel at dæmme op for sandet ved hjælp af risgærder. Ved hugsten af ris og stavrer hertil forringedes de skovrester, der var tilbage, yderligere. Sandet hobede sig op bag risgærderne, hvorved der opstod kunstige klitter, der i mangel på egentlig dæmpning blot fløj videre ind i landet ved den næste storm. Arresøes naturlige afløb sandede til, og der skete betydelige oversvømmelser langs søens bredder.

1703 nedsætter Frederik IV en kommission for at undersøge forholdene. Den udtalte bl. a., at sandflugten, der var begyndt for mange år siden, havde ødelagt Asserbo, byen Torup, samt delvis byerne Tisvilde og Tibirke, ja, kirken i Tibirke »synes snart for sanden ikke at bestå, såsom sanden nu allerede er inde på kirkegården«. Man anbefaler at sætte risgærder, som det tidligere var blevet brugt, og foreslår, at oprense Arresøes afløb eller muligvis at grave et nyt. Afløbet oprensedes 1707, men sandede igen til. Endelig gives der 1717 kaptajn Eberlin von Feriden ordre til at grave kanalen syd for Vinderød, og til at sørge for rejsning af ny risgærder til værn mod sandflugten. 400–500 soldater arbejdede nu i to år på kanalen, der har givet mulighed for den fabriksvirksomhed, der senere skabte Frederiksværk.

I begyndelsen af 1700 tallet forlod de Tibirke bønder deres gamle by, der lå vest for Tibirke kirke og flyttede den ca. 1000 alen mod nordøst til det sted, hvor byen nu ligger. Selve kirken var føgen til med sand, næsten til tagskægget.

1722 besluttede Frederik IV at indkalde en hollænder til at varetage dæmpningsarbejder på sandflugtsarealet, men det lykkedes ikke at få fat i nogen. I mangel på en rigtig hollænder forsøgte man indkaldt en dansker, der havde været

bosat i Holland; men denne turde ikke – hvis han overhovedet nåede herop – påtage sig arbejdet.

I slutningen af 1724 foranledigede amtmand Fr. Gram kongen til at indkalde Johan Ulrich Röhl, der tidligere havde været klosterforvalter i Oldenburg, der jo dengang hørte under den danske konge i dennes egenskab af greve af Oldenburg.

1725 tog Röhl med iver fat på arbejdet. Han beskæftigede 150 vogne og 50 mand ved dæmningsarbejdet. Til de årlige udgifter ansøges der om 13.650 rigsdaler, hvad der dog ikke bevilges fuldt ud. Mens arbejdet står på, rejser han til Tyskland for at skaffe frø af »sandhavre«. – Ifølge E. Viborgs beretninger fra 1788 skelnede man ikke i praksis mellem



Videnskabernes Selskabs kort fra 1768, hvor kun Röhl's ege og bøge er afsat, mens det område, der nu udgør plantagerne, betegnes Flyvesand.

marehalm og hjelme, og man må regne med, at det frø, som Röhl brugte til dæmpningen, var en blanding af de to arter.. 1726 udsås 500 lispund (4000 kg) vipper af sandhavre, som blev skaffet fra Vestjylland og Tyskland.

E. Viborg beskriver i sin »Efterretning om Sandvexterne og deres Anvendelse« den af Röhl anvendte metode til udsåning af hjelme og marehalm: »Man tager Vipperne af bemeldte Græs og nedlægger dem 1 Alen fra hinanden i Firkant og et got Quateer dybt i Sanden. Denne Opelskningsmaade af Klittetaget er let, og koster ej megen Umage«. Og videre »saa snart Vipperne af Klittetaget ere lagde, dækkes de strax med et tyndt Lag af Tang, for at de ei skal kunne bortføres af Blæsten. Berørte Tang har ogsaa, foruden denne gode Virkning, den Egenskab, at den holder Fugtigheden ved Sanden, befordrer derved en hastigere Fremvext af Hielme-Frøet og tiener derved de unge Hielme-Planter til Beskyttelse mod Vinden«.

Röhls arbejde var yderst virkningsfuldt, og allerede i 1738 anses dæmpningen for fuldført. Samtidigt med det egentlige dæmpningsarbejde udførtes småforsøg med såning og plantning af træer. Som varigt minde om hans arbejde står endnu en gruppe ege – Röhls ege – nær ved Frøbakken, og i Tisvilde rejste man Sandflugtsmonumentet, en rokokostøtte af J. D. Gercken, med indskrift på latin, tysk og dansk. Den danske tekst, der er forfattet af præsten Jørgen Friis fra Helsingør, lyder:

»Her saae det ilde vd for nogle Tider siden,  
med Sand var alting skivlt og Faren var ei liden.  
Sandbierge voxte op, flöy frem naar Vinden kom  
og dref saa mangen een fra Hvvs og Eiendom.  
Hvorfor Kong Frederich til Landets Gavn og Beste  
lod gribe Verket an med Vogne, Folk og Heste  
og lod saa vidt man kom den löse Grvnd besaae,  
at der hvor intet var opvoxer Græs og Straae.  
Vor siette Christian, vor Herlighed i Norden,  
ved ham det hele Verk til Ende bragt er vorden.  
O at hans Æt og Sæd saalænge blifve maae,  
som mand kand Stöf og Sand omkring ved Hafvet faae.  
Om nogen spørge vil og hafver Lüst at vide,  
paa hvem i denne Sag Monarchen kvnde lide,  
da hafver Amtmand Gram ei hvilet med sit Öye,  
og Röhl, som vel fortient, er lönnnet for sin Möye.«

Röhl skal under arbejdet med dæmpningen af sandflugten have optrådt overmodigt. 1732 havde han fået tilladelse til at anlægge et »schäferi« med 600 får. Bønderne beskyldte ham for at bruge deres pligtarbejde til egen fordel og for forsøg på at tilegne sig noget af den jord, der tilhørte de Tisvildebønder. Efter sagnet skal han endda have stået i pagt med den onde selv. En kommission undersøgte sagen i 1735, og skønt man fandt de fleste af sigtelserne ubeføjede, blev han dog i 1738 afskediget med pension og fik påbud om at forlade Tisvilde.

Det er vel ofte således, at mænd, der rager op over mængden og har held med sig i deres arbejde, udsættes for misundelse og lægges for had. Röhl har utvivlsomt været både overmodig, egenrådig og hidsig i sit forhold til bønderne; men det har sikkert også været nødvendigt for at ruske op i den træge masse, der dengang udgjorde den danske bondestand. Uden megen fasthed og bestemthed havde det sikkert ikke været muligt at få gennemført det enestående arbejde, som sandflugtens dæmpning var. Man kan også let forestille sig, at befolkningen næppe har haft tiltro til, at dæmpningen vilde lykkes, efter alle de skuffelser, man tidligere havde lidt, og at man har mødt Röhl med den største modvilje, særligt da hans arbejde var forbundet med en meget stor ekstra arbejdsindsats fra bøndernes side.

Röhls dæmpningsmåde har utvivlsomt været dyr for statskassen. E. Viborg skriver således: »Ved Tisvilde paa Kronborg Amt har været Sandflugt, som ved en unødvendig kostbar Dæmpemaade har foraarsaget Staten en Udgift af henimod en Tønde Guld.« Viborg kritiserer navnlig, at Röhl arbejdede samtidigt over hele sandflugtsarealet, og ikke angreb arealet fra en side. Desuden brugte han en dobbelt bekæmpning, idet han anvendte såvel tangdækning som oprejning af risgårder. Bagefter kan man jo altid være klog. Vist er det imidlertid, at Röhl i løbet af forbavsende kort tid fik sat en stopper for den hærgende sandflugt.

1738 efterfulgtes Röhl af Rasch som sandflugtsinspektør. Rasch sad inde med denne post til 1773, da han efterfulgtes af Schrøder, der fik sin afsked i 1793, efter at der var vedtaget en resolution om forsøg med skovopelskning på flyvesandet. Endnu i 1792 holdtes 10 heste og et par mand til at holde opsigt med arealet og foretage nødvendige dæmpningsarbejder.



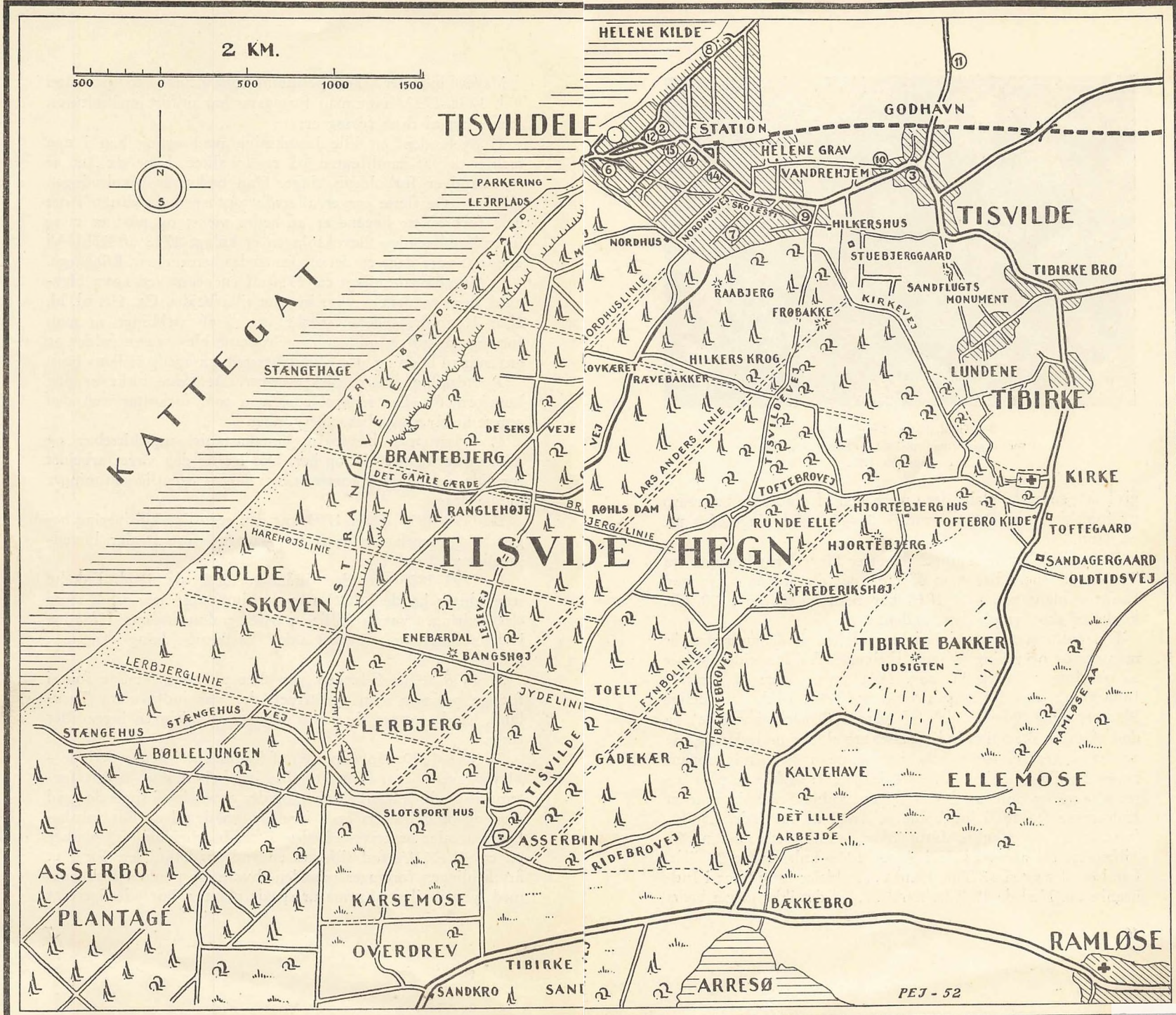
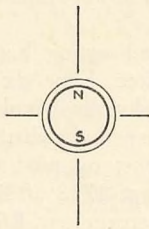
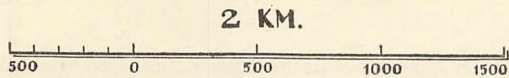
1792 var »Forordning angaaende Sandflugtens Dæmpning i Danmark« blevet udstedt. Stk. 29 indeholder følgende pas-sus: »Foruden Sandhavre og Klittetag, som fornemmelig tjene til at stille Sandflugten, maa iøvrigt tillige gjøres Forsøg med Udsæd eller Plantning af andre Væxter, som trives paa Sanden, naar dens Flugt er dæmpet, saasom især af Busker og Træer af saadanne Slags, som bedst passe sig til Grunden«.

1795 udkom den førmtalte »Botanisk Bestemmelse af de i den danske Lov omtalte Sandvexter samt Efterretning om Sandflugtens Dæmpning« af E. Viborg. Afhandlingen, der var skrevet 1787, indeholder følgende bemærkning om forsøg med træplantning: »Af alle vore indenlandske Træer er Fyrren det, som fornemmelig fortjener Opmærksomhed i Sandflugtsegnene. Man seer heraf de herligste Skove i den Brandenburgske Flyvesands Strækninger, og besynderligt er det, at man ikke hermed har gjort Prøve paa Flyvesanden ved Tiisvilde, hvor man ellers har anstillet saa mange forkonstlede Forsøg med Opelskning af Gran, Eg og andre Træsarter.« I en fodnote, der er tilføjet inden udgivelsen i 1795, bemærker Viborg, at man nu, d. v. s. i perioden 1787–95, har påbegyndt forsøg med udsæd af skovfyr på Tisvilde sandflugt.

Forordningen om sandflugtens dæmpning udarbejdedes på grundlag af Viborgs afhandling, og som demonstrationsareal for arbejdet med opelskning af træer og buske valgte man flyvesandsarealet ved Tisvilde. Der nedsattes en flyvesandskommission bestående af overførsterne Brüel og Clausen og landinspektørerne Recke og Fensmark. Kommissionen indstillede, at man besæede 25 tdr. land af Tisvilde sandflugt og 25 tdr. land af »Stenstrup sandflygne Strækninger« (Hornbæk Plantage) med fyrrefrø; hertil vilde der medgå ca. 1000 pund frø. Iøvrigt mener man, at birk og fyr vil blive de eneste træarter, »som kan og vil gro udi disse sandede Egne«, men anbefaler dog at gøre forsøg med »alle mulige Sorter af Busktræ«. Endelig foreslås det, at inspektørstillingen ved flyvesandet i Tisvilde nedlægges, og at der antages en duelig forstbetjent til at udføre forsøgene.

1793 ansattes en af overjægermester von Langens tidligere medarbejdere, J. W. Stockmarr som skovrider ved flyvesandet. 1798 afløses Stockmarr af G. C. Hilker, der 1811 efterfølges af P. C. Meyer, der i »Vaterländische Waldberichte« 1820 har givet en beskrivelse af de foretagne kulturer.





Meyer inddeler skovopelskningsforsøgene i to perioder.

I. 1738–1792, hvor man forsøgsvis har udført småkulturer. Resultatet af disse forsøg er:

1) Egelunden, en lille bevoksning med eg og bøg i den østlige del af sandflugten på en lokalitet, hvor dækket af flyvesand er forholdsvis ringe. Han beskriver bevoksningen således: »De fleste ege er allerede toptørre og væksten i det hele forkrøblet; bøgene er af bedre vækst og med et mere levende udseende.« Bevoksningen er anlagt 1738 af Röhl. Vi kender i vore dage en del af den under betegnelsen, Röhl's ege.

2) Granhaven, anlagt ca. 1750 af en neger ved navn Heynahl, der i en årrække var knyttet til arbejdet. Ca. 1½ tdr. ld. 1809–10 forårsagede et stærkt angreb af barkbiller, at man foretog en kraftig udhugning. Granerne blev senere fældet og anvendt til bygning af et skovløbersted, antagelig Hilkers Hus.

3) Adskillige større birkegrupper. De fleste birke er dog buskformede eller forkrøblede, men som forkultur ved den senere kultivering af stor betydning.

4) Sølvpoppel, bævreasp, hestekastanie, fuglekirsebær og ahorn var forsøgt hist og her. Der havde dog været arbejdet for lidt med disse træarter, til at nogen egentlige slutninger kunne drages.

II. 1793–1820. Efter 1793 var den egentlige kultivering begyndt, og man havde hvert år tilsået ret store arealer, hovedsageligt med skovfyr.

1) 1793–1805 var der tilsået ca. 230 tdr. land. Enkelte strækninger havde i 1820 nået at slutte sig; men trods store efterbedringer var adskillige partier endnu træløse. Udsæden i denne periode var sket uden jordbearbejdning direkte i lyngen.

2) 1806–1810. Udsæden var sket på samme måde som i forrige periode; men fyrrefrøet, der var indført fra Tyskland, havde formentlig været dårligt, og spiringen ingen eller ringe.

3) 1811–1820. Hovedparten af kulturerne i denne periode – Meyers egen – var foretaget efter bearbejdning af jorden, fortrinsvis pladsvis bearbejdning, og der anvendtes i stigende grad gran og birk. Meyers egen fremgangsmåde på de lidt vanskeligere arealer beskrives således: Efter bearbejdning af pladser på ca. 1½×1½ fod tilførtes en god spadefuld ler. Efter et års henliggen foretoges udsæden, hvorefter pladsen dækkedes med lyngris til at skærme de spæde planter. For yderligere at



Fra Troldeeskoven, Tisvilde Hegn.  
Bevoksningen grundlagt 1803. 400 m fra kysten.  
H. Vedel fot. 1951.

give skygge og læ plantedes i nærheden af pladserne bævreasp og fuglekirsebær. Der anvendtes 25–40 pund vinget frø pr. td. land.

Frøet til de første såninger, beretter Meyer, var kommet fra Tyskland, senere har man fået en del dansk frø – fra von Langens plantager. – I 1816 har man høstet godt 20 tdr. kogler af skovfyr på flyvesanden.

Om kulturernes udseende i begyndelsen af århundredet får man nogen oplysning gennem skrivelser fra skovrider Meyer til overførster Brüel. 11. aug. 1811 skrives der: »I Tisvilde Indhegning, især i Besaaningerne fra 1795, findes betydelige Pladser, hvor Fyrrene, dels af Ormen (*Tortrix buoliana*) og dels af andre skadelige Indflydelser ere aldeles underkuede, saa at det sikkert ej tør ventes, at samme nogen sinde opnaar nogen Fuldkommenhed . . . « 19. juli 1822: »Efter de på Kortet aflagte og anførte Opmaalinger skulde Strækningerne af Kulturerne fra 1806 indeholde et Areal af 258 Tdr. Land – forstaar sig nogenlunde sluttet Skov – men dette er langt fra Tilfældet; thi alene af de i Aaret 1806 kultiverede 30 Tdr. Land er af næsten 12 Tdr. Land . . . aldeles intet Spor i Indhegningen. Med de 19 Tdr. Land . . . er det ikke meget bedre



Fra Troldeeskoven, Tisvilde Hegn.  
Bevoksningen grundlagt 1803. 440 m fra kysten.  
H. Vedel fot. 1951.

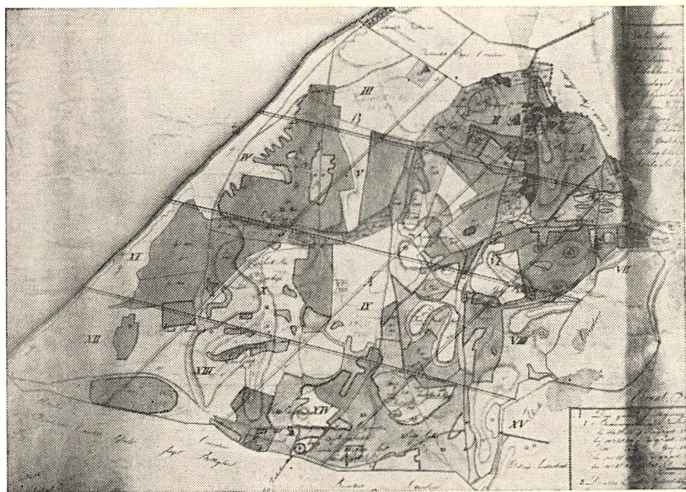
stillet; der er i det højeste 4–5 Tdr. Land, hvilket kunne siges at have en middelmaadig Bestand«.

Fra forstråd G. Sarauws beretning om landboforholdene i Frederiksborg Amt 1831 har vi en meget pessimistisk beskrivelse af plantningerne i Tisvilde Hegn: »Men Sandet har ikke alene lagt sig i Dalene; det er – og næsten synes det, her især – steget op mod Toppen af de høieste Bakker, hvor store Strækninger heraf frembyde et vederstyggeligt Syn med deres hvidgraae Mosbedækning. Her mener jeg – støttende mig til det for Øine havende – burde Skovdyrkeren afholde sig med sine unyttige Bestræbelser fra, at klæde disse nøgne Bakker i Skovens Grønt, hvis ei Hensigten blot skulde være ved at dyrke Skov, ligemeget om den bliver til Træer eller til krybende purrede Kratbuske, varigere at binde Sanden. Men herved maa dog betænkes, hvor meget man udsætter sig ved at røre i denne løse, neppe bundne Sand, og hvor ufuldkommen og kortvarig den Bedækning er, som man, efter mange mislykkede Forsøg, endelig fremtvinger, naar man, efter at Træerne neppe have begyndt holmevis at hæve sig over Jorden, allerede seer Dødens Spire udvikle sig i dem. Naar vi betragte alle de paa den egentlige Flyvesand gjorte Anlæg,

saa finde vi det Ubetydelige, som her – vistnok først efter ofte igjentaagne Forsøg – endelig er fremkommet, af saa ussel Udseende og i saa ynkelig Tilstand, at det synes, man for længe siden maatte have opgivet Haabet om, her at kunne opelske Skov.« . . . »Det siges, at 1200 Tdr. af Tidsvilde Flyvesands-Indhegning ere satte til Skovbestand. Kunde man, efter overfladelig Anskuelse at dømme, være saa heldig at see det halve af disse Anlæg naae deres modne Alder, og en sluttet Bestand, hvorved dog Birkene i de bedre Dalstrækninger vel maae bidrage det Meste, saa tror jeg, at enhver uoverspændt Forventning er tilfredsstillet.«

Man må glæde sig over, at denne negative indstilling til skovplantningen ikke var enerådende, og at de mænd, der var sat til at lede arbejdet, ikke tabte modet. Efter skovrider Meyer var L. F. E. Brüel konstitueret som skovrider 1825–27, hvorefter skovrider E. C. Hansen bestyrede distriktet indtil 1866.

På grundlag af et af skovrider Hansen udarbejdet kort opgjortes distriktets areal 1826 til 2516½ tdr. land, hvoraf 887 er tilkultiveret. 1844 forøges distriktets areal med »det lille sandarbejde« i den sydøstlige del af Hegnet, ca. 10 ha. I skovrider Hansens bestyrelsestid fortsatte man kultiveringen



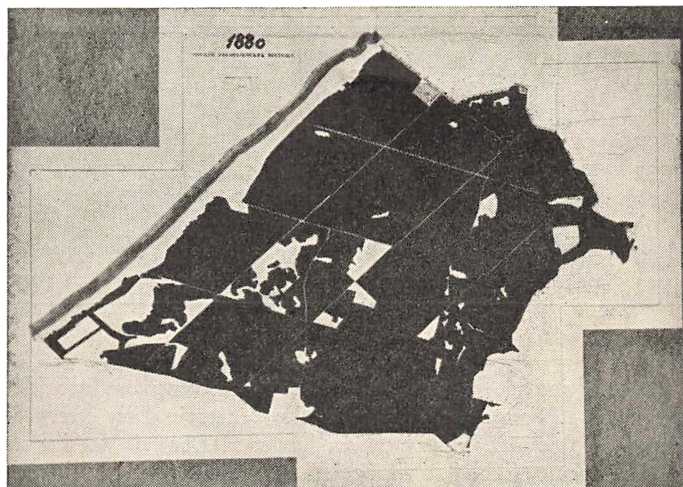
Skovrider Hansens kort fra 1826.

dels ved såning, dels ved plantning. Skovrider Hansen skriver i driftsplanen fra 1856–57: »de fugtige Lavninger bleve bragte i Bestand med Birk og Elle, enkelte frugtbare Pletter med Eg, Bøg, Elm, Ask og Ahorn, og den største Del med Gran, Fyr, Birk og Ædelgran, dels i rene Bevoksninger, dels blandede i Forhold til den Frømængde, man havde at disponere over. Af de indblandede Arter bør endnu nævnes Østerisk Fyr og Amerikansk Hvidgran. Disse Træbevoksningers Fremvækst . . . overgaar partielt betragtet, endog de dristigste Forventninger . . .« Det bevoksede areal forøgedes i skovrider Hansens tid med 437 tdr. land.

Efter skovrider Hansens død blev distriktet sammenlagt med Frederiksværk distrikt under jagtjunker A. C. T. Jensen som skovrider (1862–1876).

I 1851 var der udarbejdet en driftsplan for Tisvilde distrikt. I 1867 blev denne suppleret med en midlertidig fællesplan for det sammensmeltede Tisvilde-Frederiksværk skovdistrikt.

Skovrider Jensen efterfulgtes af forstråd F. A. C. Bang, der bestyrede distriktet indtil 1900. I 1890 var tilkultiverin-



Kort udarbejdet på grundlag af skovkortene fra 1880.

De arealer, der ikke på det tidspunkt er tilkultiveret, er hvide, mens samtlige bevoksninger, af hvad træart de end måtte være, er holdt i mørk farve.

gen af Tisvilde Hegn tilendebragt; men omtrent samtidig havde skovrider Bang fået en meget betydelig opgave, nemlig tilplantningen af det areal, der senere blev til Asserbo og Liseleje plantager. 1884–85 havde staten erhvervet 28 overdrevslodder af ejerne i Melby og Tollerup, ialt 1110 tdr. land (til en gennemsnitspris af 44,77 kr. pr. td. land). Efter opmåling og inddeling i 1887 bragtes dette store areal i løbet af få år i skovkultur under forstråd Bangs kyndige ledelse.

Som skovridere for det »færdige distrikt« har jagtjunker F. H. O. Heilmann (1900–1918), O. Fabricius (til 1934), og K. Morville (fra 1934) bestyret distriktet.

En oversigt over det tempo, hvori tilkultivering er sket i Tisvilde Hegn og Asserbo Plantage fås af den oversigt, som skovdirektør Fr. Krarup udarbejdede i sin egenskab af skovtaksator til planen for 1911–1926.

I året	Total areal ha.	Bøg ha.	Eg ha.	Forsk. løvtr. ha.	Rødgr. Ædelgr. ha.	Skovfyr ha.	Lærk, ø-fyr, w.fyr, bj.fyr	Forsk. nåletr. ha.	Bevokset areal ha.
1806	1140	9	7	100		143			259
1820		9	7	117	75	209			417
1826	1388	9	7	135	110	229			449
1857	1417	17	5	164	221	313	10		730
1867	1393	20	4	159				571	754
1880	1413	44	4	170	325	373	28	210	1154
1890	2026	72	7	144	603	576	223		1625
1900	2026	72	23	146	654	580	245		1718
1941	2026	66	71	167	516	773	115		1707

1820 skrev skovrider Meyer i sin beretning om arbejdet følgende: »Først i anden eller tredje generation vil efterverdenen i fuldt mål høste hvad vi har sået. Den vil da sikkert med taknemmelighed se tilbage på den fortid, der har beredt den denne nydelse«.

Benyttede kilder:

- Johs. Helms: Skovfyrrer på Tisvilde-Frederiksværk Distrikt. Tidsskrift for Skovvæsen 1902. B. side 196-343.
- P. C. Meyer: Beschreibung des Tidsvilder Flugsandsdistrikts. Vaterländische Waldberichte I. 1820 side 402-411 og 530-542.
- Hans Olrik: Tisvildeegnen i gamle Dage. Fra Frederiksborg Amt 1906 side 1-59.
- Hans Olrik: Tisvilde og Omegn, København 1920.
- G. Sarauw: Frederiksborg Amt, København 1831.
- E. Viborg: Efterretning om Sandvexterne og deres Anvendelse, København 1788.
- E. Viborg: Botanisk Bestemmelse af de i den danske Lov omtalte Sandvexter samt Efterretning om Sandflugtens Dæmpning. København 1795.
- Driftsplan for Tisvilde-Frederiksværk Distrikt. 1911-1926. Det historiske afsnit, som her er benyttet, er udarbejdet af daværende skovtaksator Fr. Krarup.



